

Tabela 2. 5-letno preživetje v evropskem povprečju

	Slovenija (%)	Evropa (%)
Modo	93	91
Ščitnica	M 85 Ž 78	71 83
Hodgkinova bolezen	M 76 Ž 76	74 80
Maternično telo	73	73
Maternični vrat	57	60
Grlo	M 55 Ž 78	59 56
Ledvica	M 44 Ž 48	53 56
NHL	M 46 Ž 46	46 51
Sarkomi mehkih tkiv	M 56 Ž 63	54 56
Sarkomi kosti	M - Ž 61	50 55
Ustna votlina	M 25 Ž 41	33 49
Jajčnik	31	31
Pljuča	M 8 Ž 10	10 10
AML	M 9 Ž 8	9 11
Požiralnik	M 6 Ž 10	9 11

5-letno starostno standardizirano relativno preživetje 1990-1994

Sloveniji ni enako poskrbljeno. Pri nekaterih je preživetje enako evropskemu povprečju ali je celo nad njim (tabela 2), pri nekaterih pa zaostajamo (tabela 3). Vsekakor je takšna primerjava zelo groba, saj ti podatki ne zajemajo vedno celotnih držav in veljajo za bolnike, ki so zboleli v letih 1990–94. Kljub temu nam ti podatki in tudi podatki iz knjige o preživetju pomagajo pri ukrepih, s katerimi bi izboljšali obravnavo malignih bolezni v Sloveniji.

Moderator: Tanja Čufer

Sodelavci: Jožica Maučec Zakotnik, Miljeva Rener, Janez Žgajnar, Borut Jug, Borut Gorišek, Mojca Senčar

Ugotovitve

1. Breme raka dojke v Sloveniji je veliko, vsako leto je na novo odkritih že skoraj 1000 novih primerov. Incidenca in umrljivost je v Sloveniji še vedno manjša kot v mnogih državah zahodne in severne Evrope, vendar pa tako incidenca kot umrljivost v Sloveniji vztrajno naraščata. Medtem ko incidenca bolezni narašča v vseh razvitih državah, pa je umrljivost zaradi te bolezni v nekaterih deželah, npr. v ZDA in Angliji, že pričela upadati. Razlog je v zgodnji diagnostiki bolezni in v ustreznem zdravljenju.

Tabela 3. 5-letno preživetje pod evropskim povprečjem

	Slovenija (%)	Evropa (%)
Žrelo	ustno 22 spodnje 15	32 25
Želodec	M 44 Ž 48	53 56
Melanom	M 61 Ž 70	75 84
KLL	M 44 Ž 58	65 69
Mielom	M 20 Ž 21	31 35
Dojka	Ž 67	76
Debelo črevo	M 36 Ž 40	50 52
Rektum	M 34 Ž 35	46 50
Sečni mehur	M 45 Ž 56	71 69
Prostata	M 47	61

Sklep

Iz podatkov o preživetju bolnikov, vključenih v raziskavo EUROcare-3, in podatkov, objavljenih v knjigi o preživetju, lahko sklenemo:

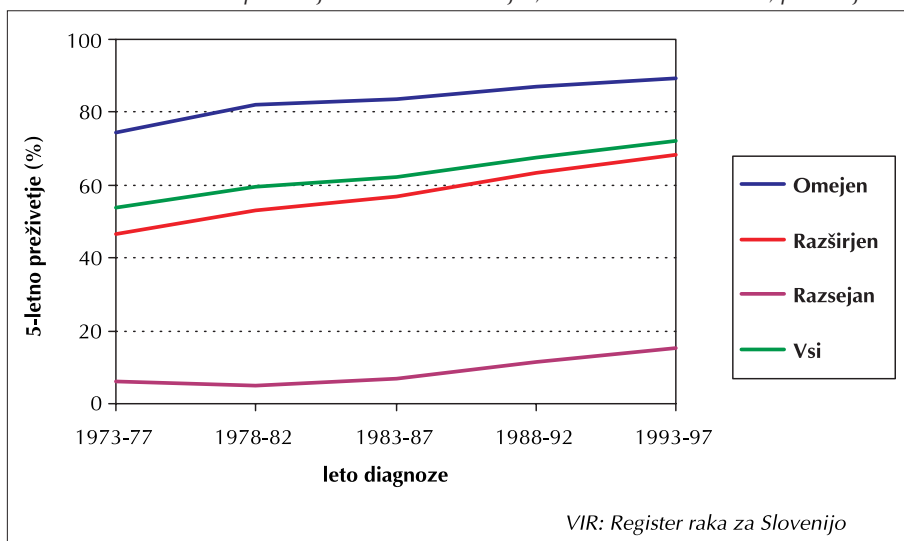
- oskrbo bolnikov z rakom v Sloveniji lahko izboljšamo
- enake možnosti je treba zagotoviti vsem bolnikom
- zagotoviti moramo pristope, ki dokazano vplivajo na pogostost raka, preživetje in umrljivost bolnikov
- izdelati je treba državni načrt za nadzor raka, z jasno začrtanimi cilji v primarni in sekundarni preventivi, diagnostiki, zdravljenju in paliativni oskrbi

Branko Zakotnik

Rak dojke

2. Preživetje bolnic, ki v Sloveniji zbolijo za rakom dojke, ni zadovoljivo.

- Njihovo preživetje je glede na izsledke raziskave Eurocare-3 pod evropskim povprečjem (5-letno povprečno preživetje v Evropi je bilo v obdobju 1990–94 74 %, v Sloveniji pa 65 %). Zlasti v skandinavskih državah je 5-letno preživetje bistveno boljše, 73–81 %.
- Preživetje bolnic v vseh stadijih se izboljšuje enako kot v Evropi. V letih 1993–97 je bilo petletno preživetje bolnic v Sloveniji za 10 % večje kot v letih 1983–87 (Slika 1).
- Razmeroma velik delež bolnic je odkrit v razširjenem ali razsejanem stadiju (v obdobju 1990–92 v Sloveniji okoli 47 %, v zahodni Evropi okoli 40 %). Delež

Slika 1. Relativno 5-letno preživetje bolnic z rakom dojke, zbolelih v letih 1973-97, po stadijih.

zgodaj odkritih rakov se v Sloveniji zadnjih 15 let žal ni povečal (obdobje 1983–87: 40,4 %, 1993–97: 43,5 %). Preživetje bolnic v istem stadiju bolezni pri nas je primerljivo z evropskim.

- Razlike v preživetju glede na bolnišnico prvega zdravljenja v Sloveniji obstajajo, vendar so majhne (Zdravstveni vestnik 1999).

Ukrepi, s katerimi bi lahko izboljšali preživetje bolnic z rakom dojke v Sloveniji

- ozaveščanje o pomenu zdrave prehrane, vzdrževanja primerne telesne teže in največjega možnega spoštovanja naravnih reproduktivnih navad pri Slovenkah
- uvedba organiziranega presejanja raka dojke z mamografijo pri najbolj ogroženi populaciji v celotni državi
- dostopnost do hitre in pravilne diagnostike sprememb v dojkah (tipnih in netipnih) v celotni državi
- izdelava državnih smernic za diagnostiko in zdravljenje raka dojke, multidisciplinarna obravnava bolnikov
- sprotno uvajanje novih načinov diagnostike in zdravljenja v državi
- spodbujanje kliničnoraziskovalnega dela na področju raka
- nadzor nad izvajanjem smernic in nadzor kakovosti dela (lažno pozitivni in lažno negativni izvidi presejalnih

mamografij, preživetje bolnic glede na stadij, mesto prvega zdravljenja itd.)

- natančnejša enotna prijava bolezni za Register raka (UICC pTNM, G, R, ustanova, način zdravljenja)

Sklepi okrogle mize

Napredek v obvladovanju raka dojke v Sloveniji je mogoč:

1. Z ozaveščanjem o pomenu zdrave prehrane, vzdrževanja primerne telesne teže in največjega možnega spoštovanja naravnih reproduktivnih navad.
2. Z diagnozo v zgodnejši fazi bolezni, in sicer z:

- organiziranim presejanjem raka dojke. Strokovna podlaga je pripravljena, država pa mora zagotoviti vire za pričetek pilotnega presejanja na izbranih območjih v letu 2004, v dveh naslednjih letih pa v vsej državi. Veliko pozornost je treba nameniti nadzoru nad kakovostjo presejanja;
 - boljšo dostopnostjo do hitre in ustrezne zgodnje diagnostike tipnih sprememb v vsej državi. Čas od suma, da gre za rak dojke, do dokončne diagnoze ne sme biti daljši od 5 dni. V pripravi je pravilnik o organizaciji sekundarnih središč za diagnostiko in zdravljenje raka dojke, ki bo v skladu s priporočili Evropskega združenja za senologijo (EUSOMA).
3. Z zagotavljanjem najboljšega možnega zdravljenja vsem bolnicam, ne glede na mesto zdravljenja. Zato je treba pripraviti državne smernice za diagnostiko in zdravljenje raka dojke ter zagotoviti, da jih bodo strokovne organizacije (Zdravniška zbornica) in državne ustanove za javno zdravstvo (Ministrstvo za zdravje, Zavod za zdravstveno zavarovanje) uresničevale.
 4. Za ustrezno preživetje bolnic z rakom dojke je treba v Sloveniji sproti uvajati nove načine zdravljenja. Racionalizacija na račun uvajanja novih oblik zdravljenja lahko še poslabša preživetje bolnic z rakom dojke. Nujno je povečanje obsega raziskovalnega dela na področju raka dojke.

Tanja Čufer